

Lätt om odling

Nr 12 • Odla i eget växthus

Vilken glädje att kunna odla och skörda från eget växthus. Där kan man odla melon, paprika och tomat och dra upp många av de växter som ska planteras ut till sommaren. Där kan man också övervintra flera krukväxter.

Ska man bara ha ett par tomatplantor i sitt växthus är det onödigt att lägga ner mycket pengar utan skaffa ett enkelt växthus av trä och plast. Man bör dock komma ihåg att ett växthus inte klarar sig utan tillsyn. Det måste luftas och växterna måste vattnas.

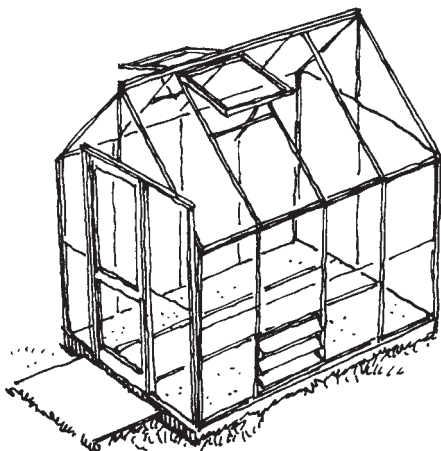
Typ av växthus

Hobbyväxthus finns i många modeller, utföranden och prislägen. Vilken typ av växthus man skall välja måste avgöras av var det ska placeras, hur man tänkt använda det och vad det får kosta. Innan du skaffar växthus till din kolonilott måste du förstås också vara säker på att du får bygga det på den plats du har valt (avstånd till lottgräns, bygglov, m m).

En vanlig storlek på ett hobbyväxthus är 5–10 m² bottenyta. 10 m² är bättre än 5 eftersom man ska kunna stå och också vända sig när man arbetar inne i växthuset. Klimatet blir också bättre.

Takhöjden är viktig. Man ska kunna stå rak i mitten och taket måste luta så att snön kan glida av. Långsidan får dock inte vara så låg att det är svårt att komma åt plantorna.

Det finns många olika material att bygga sitt växthus av. Konstruktioner av aluminiumspröjsar med glas eller akrylplattor är vanligast. Det är relativt underhållsfria. En enklare, billigare och mindre hållbar modell är ett växthus byggt av träspröjs med plast spänd över. Ett sådant kan man bygga själv.

Fristående växthus med två luftningsluckor i taket.

Vilken konstruktion man sedan väljer beror naturligtvis på hur mycket pengar man vill lägga ner och hur man har tänkt sig att använda huset.

Luftning

Avgörande för odlingsresultatet är att växthuset kan luftas ordentligt, oavsett vad det är för typ av växthus.

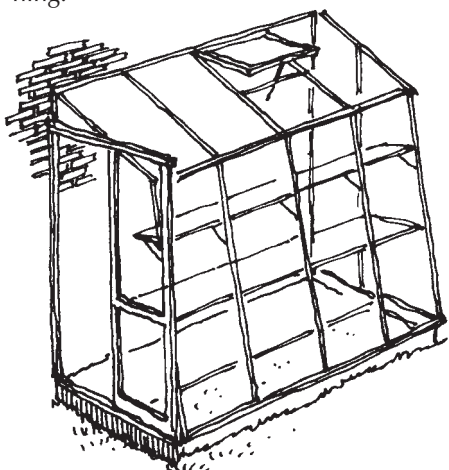
Utgiven av

Svenska Förbundet för Koloniträdgårdar och Fritidsbyar

Åsögatan 149 • 116 32 Stockholm • Tel. 08-556 930 80

e-post: kansli@koloni.org • hemsida: www.koloni.org

Går det inte att lufta växthuset ordentligt kan det bli för varmt inne hos plantorna som då inte växer, utan kanske rentav dör. Luftningsmöjligheterna bör vara ca 20%. Har man ett 10 m² växthus, måste 2 m² glasyta kunna öppnas för luftning.

Halvtakshus placerat mot en uppvärmd vägg. Där kan odlingen starta tidigt.

Placering

Ställ växthuset helst i ett vindskyddat, soligt, plant läge i öst-västlig riktning. Det bör inte omges av höga planteringar – de skuggar för mycket. Ett s k halvtakshus (se bild) kan vara en bra lösning för den lilla trädgården. Det måste placeras mot en vägg eller ett plank. Obs att väggen måste vara konstruerad så att den inte tar skada av fukten i växthuset!

Förläng odlingssäsongen

Med ett växthus kan man odla växter man tidigare inte lyckats med. Säsongen förlängs, vilket innebär att grönsaker och frukter från sydligare klimat hinner växa till och mogna. Exempel på sådana köksväxter och frukter är slanggurka, äggplanta, melon, paprika och tomat.

Grönsaker som ska odlas i växthus måste förkultiveras inomhus. Ställ plantorna så ljusst som möjligt. Med ett extra lysrör över fönstret blir plantorna betydligt

kraftigare. Temperaturen bör vara ca 20 grader, något varmare under groningen.

Så inte för tidigt om du ska odla i växthus utan uppvärmning. Tomat tar 6–8 veckor och gurka 5–6 veckor från sådd tills de är färdiga att plantera.

Det finns också färdiga plantor att köpa.

För att få en bra skörd i växthus är det viktigt att jorden är bra. Odla helst inte direkt i matjorden utan i avgränsade bäddar, krukor eller säckar med särskild jordblandning. Då minskar risken för sjukdomar på grund av dålig växtföljd. Jorden bör helst bytas varje år, och kan då användas till jordförbättring på lotten.

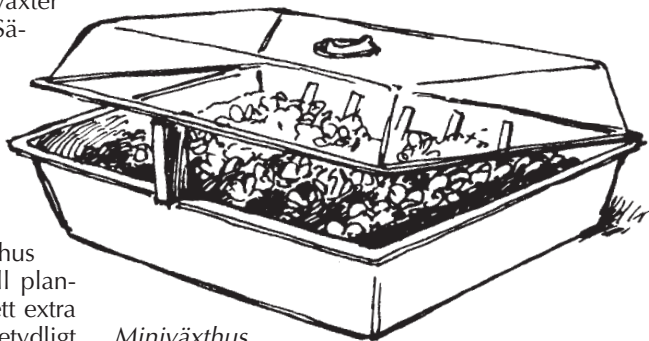
En egen gödselkompostjord kan blandas så här: 1/3 stallgödsel, 1/3 pressad hackad halm, och 1/3 matjord blandas på hösten. Nästa vår blandas detta med lika delar torv till odlingsjord.

Plantera ut när jorden i växthuset är ordentligt uppvärmd (minst 18 grader för gurka) och du är säker på att nattetemperaturen i huset är över + 5 grader. I ett hus utan uppvärmning är det stor skillnad mellan dag- och nattemperatur. Plantorna har svårt att växa under sådana förhållanden.

Plantera med ca 40–50 cm mellanrum.

Bind upp plantorna med nylonsnöre som fästs i taket. Bind med en lös fast ögla så att stammen får plats att växa till. Allteftersom plantan växer lindas den runt snöret.

Plantorna behöver mycket vatten och näring. Plantor i kruka torkar ut snabbast. Vattna helst dagligen med tempererat

Miniväxthus.

vatten, när det växer som mest och är som varmest, 2–4 liter per planta.

Övergödsla varje månad med gräsklipp (5 cm lager) eller hönsgödsel (se förpackningen).

Tomat

Skaka blomklasarna för att få bättre pollinering. Duscha gärna plantorna så grov pollenet lättare.

Ta bort "tjuva" alla skott som kommer i bladveckan (ej på busk- och ampel-tomat). Toppa plantan när den nått taket, senast i mitten av augusti.

Gurka

Sätt plantorna utmed husets sydsida eftersom de tål mer värme och direkt solljus än tomat. Plantera grunt, så att kruklumpen sticker upp någon cm.

Ta bort alla fruktämnen, som växer lägre än 60 cm upp på stammen. De tar annars för mycket kraft från plantan. Låt sedan en gurka per bladveck utvecklas.

Beskär gurkan genom att ta bort alla sidoskott tills den nått taket. Toppa och låt sedan två skott växa ut och hänga fritt. Ta även bort alla sidoskott på dessa och spara bara en gurka per bladveck.

Dagens gurksorter får endast honblommor. Eftersom gurka inte ska pollineras är detta en fördel.

Melon

odlas som gurka men måste pollineras.

Paprika, äggplanta och kapkrusbär

är andra växtslag att odla i växthus. De behöver endast stöd, inte bindas upp. Paprika och äggplanta blir lätt angripna av bladlöss. Spruta tidigt med såpa och inspektera plantorna ofta.

Växthusodling kräver tillsyn

Odling i växthus kräver för det mesta daglig tillsyn. Har man inte den möjligheten men ändå vill odla i växthus bör man skaffa sig "automatik". Det viktigaste är luftningen. Automatisk luftning öppnar luftningsfönstren vid en bestämd temperatur och stänger dem igen vid

sjunkande temperatur. Nästa automatik är bevattningen. Där finns flera möjligheter, alltifrån egna praktiska lösningar till färdig droppbevattningsautomatik.

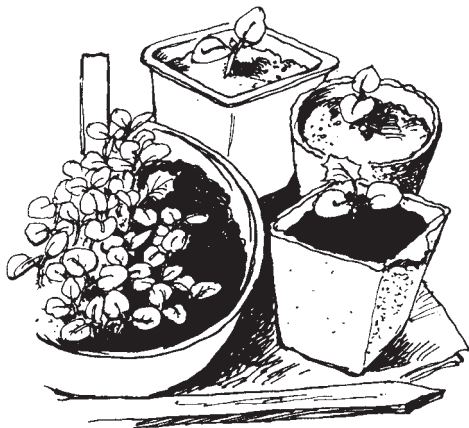
Förkultivering av planter

I ett växthus kan man också förkultivera planter för utplantering och lyckas bättre än inne på fönsterbrädan. Men det kräver uppvärmning.

Lämpliga att förkultivera i växthus är t ex blomkål, broccoli, druvgurka, fri-landstomat, purjolök, selleri, squash, vitkål samt många prydnadsväxter som ageratum, Flitiga Lisa, petunia, sommar-dahlia, tagetes m fl.

Många köksväxter förkultiveras, d v s förödlas, för att de ska hinna ge en bra skörd innan frosten sätter in på hösten. Dessa planter ska inte planteras ut innan sista nattfrosten är över.

För de flesta köksväxter är ca sex veckor lagom från sådd till utplantering. Undantag är purjo och selleri som behöver ca 10–12 veckor. Så hemma i såldor eller dyl och skola om plantorna när de blivit stora nog att hanteras. Vid omskolningen är det dags att flytta ut dem i växthuset om temperaturen tillåter.

Omskolning.

Utplanteringsväxter som petunia, ageratum m fl behöver också lång tid på sig. Sådd ca åtta veckor för utplantering.

Använder man växthuset till att både odla köksväxter och förkultivera alla

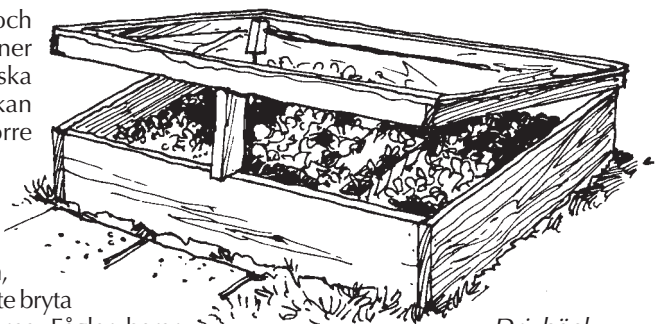
utplanteringsväxter och dessutom frösa pelargoner m m sparar man ganska mycket pengar. Då kan växthuset få vara lite större och dyrare.

En annan fördel med hobbyväxthus är att plantorna står mer skyddade. Regn, bläst och ev hagel kan inte bryta av eller slå sönder växterna. Fåglar, harar och andra djur kommer inte heller åt dem.

Förvara frostfritt

Växthuset kan också användas för förvaring. Är det uppvärmt kan det även användas till övervintring. I uppvärmda växthus kan man t ex odla vindruvor och övervintra krukväxter som ska tas fram till våren igen som t ex pelargon och blåkrage. Växthuset ska då hållas frostfritt.

Ett helt uppvärmt växthus kan användas som redskapsbod under vintern.

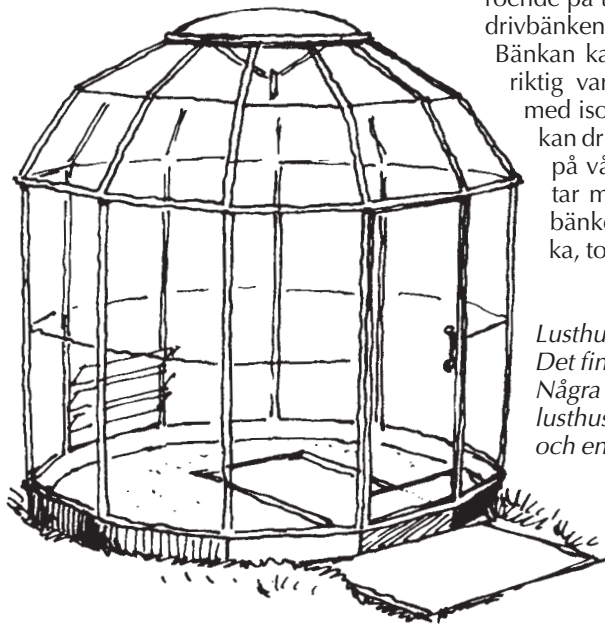
Drivbänk.

Drivbänken – ett billigt alternativ

För dig som är intresserad av att dra upp egna plantor men inte har plats och råd med ett växthus, finns det en billig och bra lösning, drivbänken. En drivbänk består av en träram som ligger på jorden och täcks med fönster. Under dessa fönster blir det varmt tidigare på året. Där kan man så rådisor m m för tidig skörd och placera ut sina plantor efter skolning. Beröende på tid, utrymme och intresse kan drivbänkens storlek och form varieras. Bänkan kan isoleras; man kan göra en riktig varmbänk och den kan täckas med isolermattor på natten. På så vis kan drivbänken utnyttjas redan tidigt på våren. När sommaren kommer tar man bort fönstren och då kan bänken användas till odling av gurka, tomat eller melon.

Lusthus och odlingsplats.

Det finns många typer av växthus. Några påminner om gammaldags lusthus. I ett sådant kan både odling och en sittplats samsas.

*Text: Inger Palmstierna
Teckningar: Han Veltman*

Utgiven av

Svenska Förbundet för Koloniträdgårdar och Fritidsbyar

Åsögatan 149 • 116 32 Stockholm • Tel. 08-556 930 80

e-post: kansli@koloni.org • hemsida: www.koloni.org